

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลต่อการดำเนิน โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรใน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
- โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นเรื่องของส่วนบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีขอบเขตตามประสบการณ์ของบุคคลต่อสิ่งนั้นๆ ซึ่งมีข้อแตกต่างคล้ายคลึงหรือความหลากหลายของแต่ละบุคคล ด้วยเหตุนี้ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” ไว้ดังนี้

GOOD (1959: 376) อ้าง โดย สุวัฒน์ (2532: 14) ให้คำจำกัดความของ ความคิดเห็นว่าหมายถึง ความเชื่อหรือ การลงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่เป็นความคิดเห็นที่จะต้องหา เหตุผลอย่างระมัดระวังรอบคอบในการตัดสินใจ

ส่วนบุญธรรม (2520: 27) ได้กล่าวความคิดเห็นไว้ว่า

“...ความคิดเห็นของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติประจำตัวบางอย่าง เช่น พื้นความรู้ประสบการณ์ในการทำงาน และการติดต่อระหว่างบุคคล นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลและกลุ่มมีความคิดเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะพื้นฐานความรู้อันเป็นกระบวนการสังคมกรรมที่ได้รับจากการศึกษามาเป็นเวลาหลายปี จะเป็นรากฐานในการก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะ...”

สำหรับสอาด (2524: 57) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นหมายถึง ความรู้สึกเฉพาะของคณะกรรมการที่มีต่อคำถาม ในแบบสอบถาม

ส่วนสุชา และสุรางค์ (2524: 85) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกของเจตคติเพราะเจตคติมีความ เกี่ยวพันกับความนึกคิด ซึ่งการนึกคิดนั้นเป็นลักษณะความรู้สึกรวมของจิต หรือสิ่งกระตุ้น ให้ความคิดของบุคคลเอนเอียง ไปทางใดทางหนึ่งได้และแสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นหรือพฤติกรรมอย่างอื่น

ในขณะที่อุทัย (2524: 586) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นมหาชนหรือมติชน (Public opinion) ว่าเป็น ความคิดเห็นที่เกิดขึ้นจากกลุ่มชนที่เห็นพ้องต้องกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวนี้อาจจะมีหลายกลุ่มก็ได้

สำหรับมานิต (2531: 5) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็น เป็นความรู้สึกที่ถ่ายทอดจากการรับรู้ เป็นการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยเหตุผลของตนเองอย่างรอบคอบ ชัดเจนและต่อเนื่อง

เช่นเดียวกันเทียมเมฆ (2531: 10) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อหรือความรู้สึกละเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งไม่เป็นการผิดหรือถูกแต่เป็นแนวทางที่เห็นว่าได้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยหรือน้อยที่สุด

จากแนวคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ซึ่งอาจแสดงออกมาด้วยการพูด การปฏิบัติหรือการเขียน การแสดงออกของความคิดเห็นจะเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา การประสบการณ์ สภาพแวดล้อมและพฤติกรรมระหว่างบุคคลเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนที่จะตัดสินใจแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้นๆ ซึ่งความคิดเห็นนี้อาจเป็นที่ยอมรับหรือ ปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

โดยสรุปแล้ว ทัศนคติและข้อเท็จจริง จะผ่านเข้าสู่กระบวนการความคิดเห็นแล้วจึงจะแปลออกไปสู่การแสดงผล

การวัดความคิดเห็น จากการตรวจเอกสารเกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็นก็อาจสรุปได้ว่า ความคิดเห็นกับเจตคติ เป็นสิ่งที่คล้ายกันหรือคล้ายตามกัน เพราะความคิดเห็นคือการแสดงออกของเจตคติ ดังนั้นการวัดเจตคติก็สามารถใช้วัดความคิดเห็นได้เช่นเดียวกันในการแสดงออกของเจตคติ ดังนั้นการวัดเจตคติก็สามารถใช้วัดความคิดเห็นได้เช่นเดียวกันในการสร้างแบบวัดเจตคติแบบ Likert นี้ก็ใช้วัดความคิดเห็นได้เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความเห็นในการตอบแบบสอบถามที่เรียกว่าการจัดอันดับคุณภาพ (rating scale) โดยการให้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่อง เพื่อใช้วัดน้ำหนักของความคิดเห็น

ซึ่งการวัดความคิดเห็นตามแบบการวัดเจตคติของ Likert นี้จะใช้วัดช่วงเท่าๆกัน โดยสร้างข้อความหลายข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่จะศึกษา ในแต่ละข้อความจะมี 5 ตัวเลือกคือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ 5
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ 4
ไม่แน่ใจ	มีค่าเท่ากับ 3
ไม่เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ 2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ 1

โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2535: 3-15) ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานตามระบบแผนการผลิตของเกษตรกร โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินงาน “โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร” ระหว่างปี 2535-2539 ในพื้นที่เป้าหมายเน้นหนัก 42 จังหวัดและพื้นที่เป้าหมายปกติ 73 จังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ

ก. สนับสนุนให้เกษตรกรมีความสามารถในการคิดริเริ่มและตัดสินใจในการวางแผนการผลิตของตนเอง

ข. ปรับปรุงบทบาทและแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการสนับสนุนความคิดริเริ่มและความต้องการของเกษตรกร

แนวคิดและหลักการ

แนวคิด

เกษตรกรควรได้รับ โอกาสหรือมีทางเลือกมากขึ้น ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตรเพื่อทำให้สามารถทำรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยที่ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินกิจกรรมตามศักยภาพและข้อจำกัดของตน เช่น

ก. กิจกรรมการเกษตรใหม่ รวมถึงไม้โตเร็วและไม้เศรษฐกิจที่มีความเป็นไปได้ที่จะผลิตเนื่องจากสอดคล้องกับสภาพทางกายภาพ และเศรษฐกิจ-สังคมของหมู่บ้าน ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กิจกรรมทางการเกษตรที่มีการผลิต และประสบความสำเร็จแล้วในพื้นที่
- 2) กิจกรรมทางการเกษตรที่มีแนวโน้มที่สามารถจะผลิตและประสบความสำเร็จได้ในพื้นที่

ข. กิจกรรมที่น่าจะทำการปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรที่ทำอยู่เดิม

ค. กิจกรรมที่สนับสนุนกิจกรรมทางการเกษตร เช่น แปรรูปอุตสาหกรรมการเกษตรในครัวเรือน การถนอม

อาหาร

หลักการ

1. มีการจัดทำทางเลือกและนำเสนอต่อเกษตรกร เพื่อเป็นข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกษตรกรมีโลกทัศน์กว้างขึ้น

2. มีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรรายครัวเรือนและรวบรวมความคิดเห็น ความต้องการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร

3. มีการวิเคราะห์ความเห็น/ความต้องการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตรร่วมกับเกษตรกร และเกษตรกรตำบล

4. มีการประสานงานในระดับจังหวัดและอำเภอ ภายใต้องค์กร “คณะกรรมการประสานแผนการผลิตของเกษตรกรระดับจังหวัดและระดับอำเภอ” ในด้านจัดทำทางเลือก การจัดปรับทางเลือกแต่ละปี

ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน ตามระบบแผนการผลิตของเกษตรกร

1. การจัดทำทางเลือก และการปรับทางเลือกแต่ละปี

ความหมาย

ทางเลือก คือ ข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร เพื่อประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงอาชีพการเกษตร เพื่อนำไปสู่การกระจายรายการผลิต การเพิ่มรายได้ การเพิ่มโอกาสใช้แรงงานในการเกษตร และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน ทางเลือกมีอยู่ 3 ลักษณะ ตามความคิดและหลักการที่กล่าวมาแล้ว

ระดับการทำทางเลือก มีอยู่ 3 ประการ คือ

ระดับ	ผู้ดำเนินการ	บทบาท
- จังหวัด	- กรรมการประสานแผนการผลิต ของเกษตรกรระดับจังหวัด	- สรรหาทางเลือกและเงื่อนไข
- อำเภอ	- กรรมการประสานแผนการผลิต ของเกษตรกรระดับอำเภอ	- คัดเลือกและ/หรือเพิ่มเติมทางเลือก
- ตำบล/หมู่บ้าน	- เกษตรตำบล	- คัดเลือกและ/หรือเพิ่มเติมทางเลือก ที่จะทำได้จริงในระดับพื้นที่

องค์ประกอบของทางเลือก

กิจกรรม	เหตุผล	เงื่อนไข (ที่จะทำให้กิจกรรมสามารถดำเนินการได้สำเร็จ)	ผลตอบแทน
1.			
2.			
3.			

ตาราง 1 แสดงการจัดทำทางเลือกของเกษตรกร (กส.3)

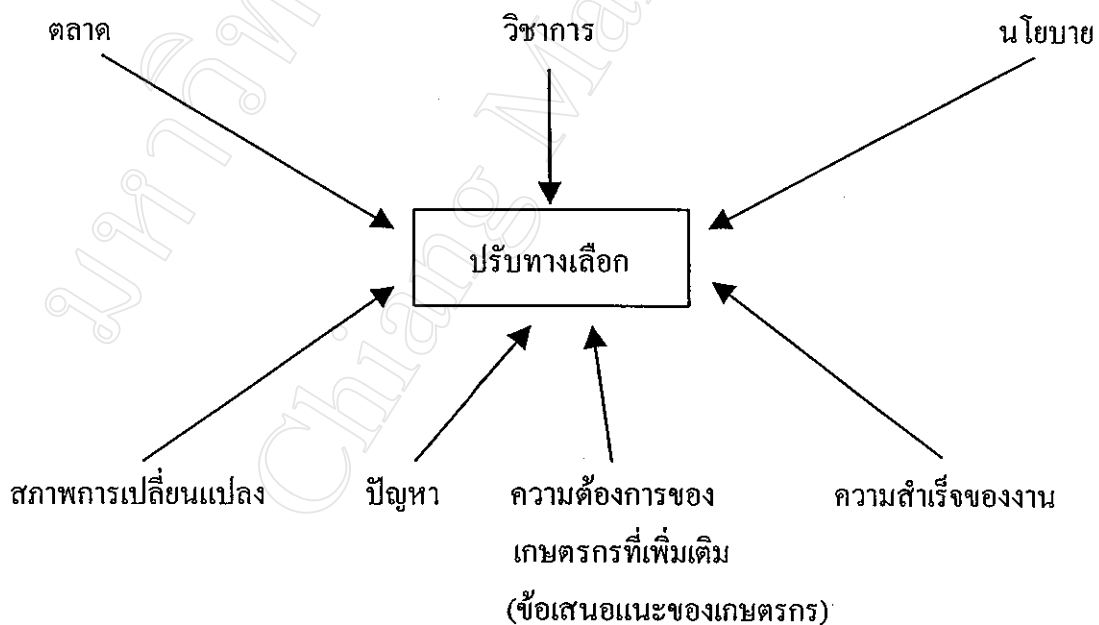
การปรับทางเลือก

วัตถุประสงค์ของการปรับทางเลือก

เพื่อนำข้อมูลจากผลการวิจัยและพัฒนา สถานการณ์ นโยบายและการตลาด ตลอดจนข้อเสนอแผนการผลิตของเกษตรกร เท่าที่ได้ดำเนินการมาในช่วงเวลาหนึ่ง/มาปรับทางเลือกของจังหวัดในแต่ละปีเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความเป็นไปได้ในปัจจุบัน

ข้อมูลที่ได้

- ก. ข้อมูลจากข้อเสนอของเกษตรกรตามการดำเนินงาน ตามระบบแผนการผลิตของเกษตรกรในปีที่ผ่านมา
- ข. ข้อมูลด้านสถานการณ์การผลิต/ตลาดที่เปลี่ยนแปลงของแต่ละปี
- ค. ข้อมูลจากผลการวิจัยและพัฒนาของปีที่ผ่านมาทั้งภาครัฐและเอกชน
- ง. ข้อมูลจากการดำเนินการจัดทำทางเลือกในช่องเดิมทางเลือกที่ยังขาดความสมบูรณ์และชัดเจน และที่เห็นสมควรต้องเพิ่มเติม
- จ. ข้อมูลจากการติดตาม ประเมินผลของคณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดตามระบบแผนการผลิตของเกษตรกรในปีที่ผ่านมา

ภาพที่ 1 แสดงการจัดทำแนวทางเลือกของเกษตรกร

แหล่งที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

2. การช่วยเกษตรกรทำแผนและดำเนินการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตร

การทำความรู้จักครัวเรือนเกษตรกร เกษตรตำบลจะเยี่ยมครัวเรือนทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อทำทะเบียนเกษตรกร และรวบรวมข้อมูลด้านสภาพพื้นที่และการผลิตของเกษตรกรแต่ละครัวเรือน การดำเนินการดังกล่าวก็เพื่อทำความรู้จักครัวเรือนเกษตรกรและทำให้เกษตรกรตำบลมีความเข้าใจในสถานการณ์การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตของเกษตรกร ตลอดจนปัญหาและศักยภาพการทำการปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรแต่ละครัวเรือน อันจะเป็นข้อมูลของเกษตรกรตำบลในการทำการวิเคราะห์ข้อเสนอ/ความต้องการของเกษตรกรและในการช่วยเกษตรกรวางแผนการผลิตในขั้นตอนต่อไป

การทำทะเบียนเกษตรกรและการรวบรวมข้อมูลด้านสภาพพื้นที่และการผลิตของแต่ละครัวเรือน เกษตรตำบลจะใช้แบบสอบถามเกษตรกร (กส.2) ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรจัดพิมพ์ให้

- การนำเสนอทางเลือก ในระหว่างหรือหลังจากการทำความรู้จักครัวเรือนเกษตรกร เกษตรตำบลจะนำเสนอทางเลือกของการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตร ทางเลือกที่เกษตรกรตำบลนำเสนอแก่เกษตรกรได้มาจากการถกแถลงและจัดปรับทางเลือกระดับอำเภอ ที่จัดทำโดยคณะกรรมการประสานแผนการผลิตของเกษตรกรระดับอำเภอ รวมทั้งจากแนวทางพัฒนาการเกษตรในระดับตำบลและหมู่บ้านที่จัดทำตาม โครงการ คปพ.

การนำเสนอทางเลือกแก่เกษตรกรสามารถทำได้ 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 เป็นการให้ข้อมูลทางเลือกแก่เกษตรกรทั่วไปในหมู่บ้าน โดยไม่เฉพาะเจาะจงการนำเสนอทำได้ โดยการประชุมชี้แจง การให้ข้อมูลผ่านหอกระจายข่าว การให้ข้อมูลโดยเอกสาร ฯลฯ

รูปแบบที่ 2 เป็นการให้ข้อมูลทางเลือกแก่กลุ่มย่อย ที่เกษตรกรตำบลพิจารณาว่ามีความคล้ายคลึงในด้านความเป็นอยู่และการทำมาหากิน การจำแนกกลุ่มย่อย ดำเนินการได้ในช่วง “การทำความรู้จักครัวเรือนเกษตรกร” การให้ข้อมูลทางเลือกแก่กลุ่มย่อย นอกจากการประชุมชี้แจง หรือการสนทนาอาจทำได้โดยการพาเกษตรกรไปดูงานหรือนำผู้มีประสบการณ์มาพบปะพูดคุยกับกลุ่มย่อย

รูปแบบที่ 3 การให้ข้อมูลทางเลือกในช่วงการเยี่ยมเยียนเป็นรายครัวเรือน

- การรวบรวมความคิดเห็น/ความต้องการของเกษตรกร หลังจากเกษตรกรตำบลเสนอทางเลือกแก่เกษตรกรจะปล่อยให้เวลาให้เกษตรกรนำข้อมูลทางเลือกไปปรึกษารองและปรึกษาหารือกับสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ระยะเวลาหนึ่ง (ประมาณ 1 สัปดาห์) หลังจากนั้นเกษตรกรตำบลจะติดตามผลเป็นรายครัวเรือนหรือกลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมความคิดเห็น ความต้องการของเกษตรกรในการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงการเกษตร การดำเนินการรวบรวมนี้เกษตรกรตำบลจะใช้แบบสอบถามเกษตรกร (กส.3) ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรจัดพิมพ์ให้ โดยจะพยายามให้เกษตรกรเป็นผู้กรอกข้อมูลด้วยตนเอง ยกเว้นกรณีที่เกษตรกรไม่สามารถกรอกข้อมูลเองได้ก็ให้ผู้อื่นกรอกแทน โดยเกษตรกรต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลเอง

การรวบรวมความคิดเห็น/ความต้องการของเกษตรกรนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างและพัฒนา กลุ่มเรียนรู้ที่ประกอบด้วยเกษตรกรที่มีความคิดเห็น หรือความต้องการคล้ายคลึงกันตามกระบวนการกลุ่มของ โครงการปรับปรุงระบบแผนและพัฒนาเกษตรกร

- การวิเคราะห์ความคิดเห็น/และความต้องการของเกษตรกร (การช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจ) เมื่อเกษตรกร ตำบลสามารถรวบรวมความคิดเห็น/ความต้องการของเกษตรกรครบทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายแล้ว เกษตร ตำบลจะเชิญเกษตรกรที่มีความคิดเห็นหรือความต้องการคล้ายคลึงกันมาประชุมร่วมกัน โดยเกษตรกรตำบลจะมีบทบาทเป็นผู้ดำเนินรายการ และนำการอภิปรายให้เกษตรกรและเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในประเด็นที่ว่า “การดำเนินกิจกรรมตามความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรมีความเป็นไปได้และคุ้มที่จะดำเนินการหรือไม่” ในระหว่างการอภิปรายเกษตรกรตำบลจะเป็นผู้ให้ข้อมูลทางวิชาการหรือนำประเด็นที่ไม่สามารถให้ข้อมูลแก่ เกษตรกรได้ไปหรือสอบถามผู้รู้และนำมาแจ้งเกษตรกรใน โอกาสต่อไป

- การจัดให้เกษตรกรวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตรร่วมกันเป็น ขั้นตอนในกระบวนการกลุ่ม (ขั้นตอนการสร้างกลุ่มเรียนรู้) ของ คปพ. อาจ ไม่สามารถ ได้ข้อยุติ คือการที่เกษตรกรตัดสินใจดำเนินการจากการนัดประชุมเพียงครั้งเดียว และนอกจากนั้น วิธีการส่งเสริมการเกษตรอื่นๆ เช่น การนำ เกษตรกร ไปดูงานอาจต้องนำมาใช้ประกอบ

- การช่วยเกษตรกรวางแผนการผลิต เมื่อกลุ่มเรียนรู้ตัดสินใจว่าจะดำเนินการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตร เกษตรตำบลจะช่วยให้กลุ่มเรียนรู้วางแผนทำกิจกรรม นั่นคือ การให้ข้อมูลและกระตุ้นให้กลุ่มคิด ร่วมกันว่า การดำเนินกิจกรรมนั้นกลุ่มต้องมีการจัดเตรียมหรือรู้ข้อมูลอะไรบ้าง เช่น ที่ดิน ความรู้ ปุ๋ย สินเชื่อ ตลาด ฯลฯ รวมทั้งการกำหนดข้อตกลงที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิก และระเบียบกติกาดังกล่าว

- การเป็นที่เลี้ยงเกษตรกรในระหว่างการทำกิจกรรมตามแผนการผลิตเมื่อกลุ่มสามารถวางแผนการผลิตได้ แล้ว เกษตรตำบลจะมีบทบาทเป็นที่เลี้ยงอื่น ได้แก่

- การประสานงานกับสถาบันการเงิน เพื่อสนับสนุนสินเชื่อให้กลุ่มดำเนินกิจกรรม
- การประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ตามแผนงาน/โครงการที่มีอยู่แล้วแก่การดำเนินกิจกรรมของ กลุ่ม
- การเป็นที่ปรึกษา แนะนำ เมื่อกลุ่มประสบปัญหาในระหว่างการดำเนินงาน
- การประสานงานติดต่อกับแหล่งวิชาการ หรือผู้มีประสบการณ์ เพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมกับกลุ่มตามความจำเป็นหรือเกษตรกรตำบลอาจเป็นผู้ให้ความรู้เองในกรณีเป็นเรื่องที่มีความถนัด และเชี่ยวชาญ
- รายงานและส่งข้อมูลแผนการผลิตของเกษตรกร ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อนำเข้าสู่การประชุมของคณะกรรมการประสานแผนการผลิตของเกษตรกรระดับอำเภอในการพิจารณาสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรใน ระยะสั้นและระยะยาว

- ฯลฯ

- การช่วยให้เกษตรกรสามารถประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมและวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมในฤดูหรือปีถัดไป บทบาทสำคัญประการหนึ่งของเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล ในการทำงานร่วมกับกลุ่มก็คือบทบาทที่ เป็นผู้ประสานงานและกระตุ้นให้สมาชิกของกลุ่มทำการทบทวนและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม หลังจากทีกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้นไปแล้ว เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มตระหนักถึงสถานการณ์ ปัญหาของการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา อันจะส่งผลถึงการที่สมาชิกกลุ่มมีข้อมูลที่ถูกต้อง และเพียงพอที่จะตัดสินใจกำหนดแนวทาง/วิธีการแก้ไข ปัญหาและปรับปรุงการดำเนินงานกลุ่มต่อไปและนอกจากนั้นจะเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่สามารถวางแผนการสนับสนุนกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินผลโดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกรนั้น อยู่ภายใต้หลักการว่าเกษตรกรควรเป็นผู้ตัดสินใจว่า อะไรคือปัญหา อะไรคือสาเหตุ อะไรคือแนวทางการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม นั่นก็คือเกษตรกรหรือสมาชิกของกลุ่มจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจว่า การดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ หรือตอบสนองวัตถุประสงค์หรือไม่ และควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงต่อไป มิใช่บุคคลภายนอกหรือเจ้าหน้าที่เป็นผู้สรุปความเห็นแทนกลุ่ม

3. การวางแผนสนับสนุนการผลิตของเกษตรกร

วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานปรับปรุง/เปลี่ยนแปลง/เพิ่มเติมกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ตามแผนการผลิตข้อมูลที่ให้

- แผนการผลิตของเกษตรกร (จากกรมส่งเสริมการเกษตร)
- ปริมาณสินเชื่อสามารถสนับสนุนได้ (จาก ธกส.และสถาบันการเงินอื่นๆ)
- ข้อมูลด้านแรงงานการเกษตร (จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตร)

- นโยบาย แผนงาน โครงการของหน่วยงานต่างๆ

- แผนงาน โครงการและเงื่อนไขของภาคเอกชนที่มีส่วนในการพัฒนาการเกษตร

แนวทางการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

1) ด้านงบประมาณ สำหรับแผนการผลิตที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ ให้แต่ละจังหวัดพิจารณาจากแหล่งต่างๆ

ดังนี้

- งบประมาณพัฒนาภูมิภาคและท้องถิ่น (Lumpsum)
- แผนงาน/โครงการของแต่ละหน่วยงาน
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
- สหกรณ์การเกษตร
- หน่วยงาน บริษัทรับซื้อผลผลิต จำหน่ายปื๋ย, สารเคมี ฯลฯ

2) ด้านวิชาการ เช่น

- ให้คำแนะนำและช่วยแก้ไขปัญหาทางการเกษตรแก่เกษตรกร
- ประสานงานกับแหล่งวิชาการอื่นๆ

3) ด้านการบริการ เช่น

- ติดต่อ แหล่งปัจจัยการผลิต

กระบวนการ

1) เกษตรตำบลรวบรวมแผนการผลิตของเกษตรกร ส่งให้เลขานุการคณะกรรมการ ระดับอำเภอ

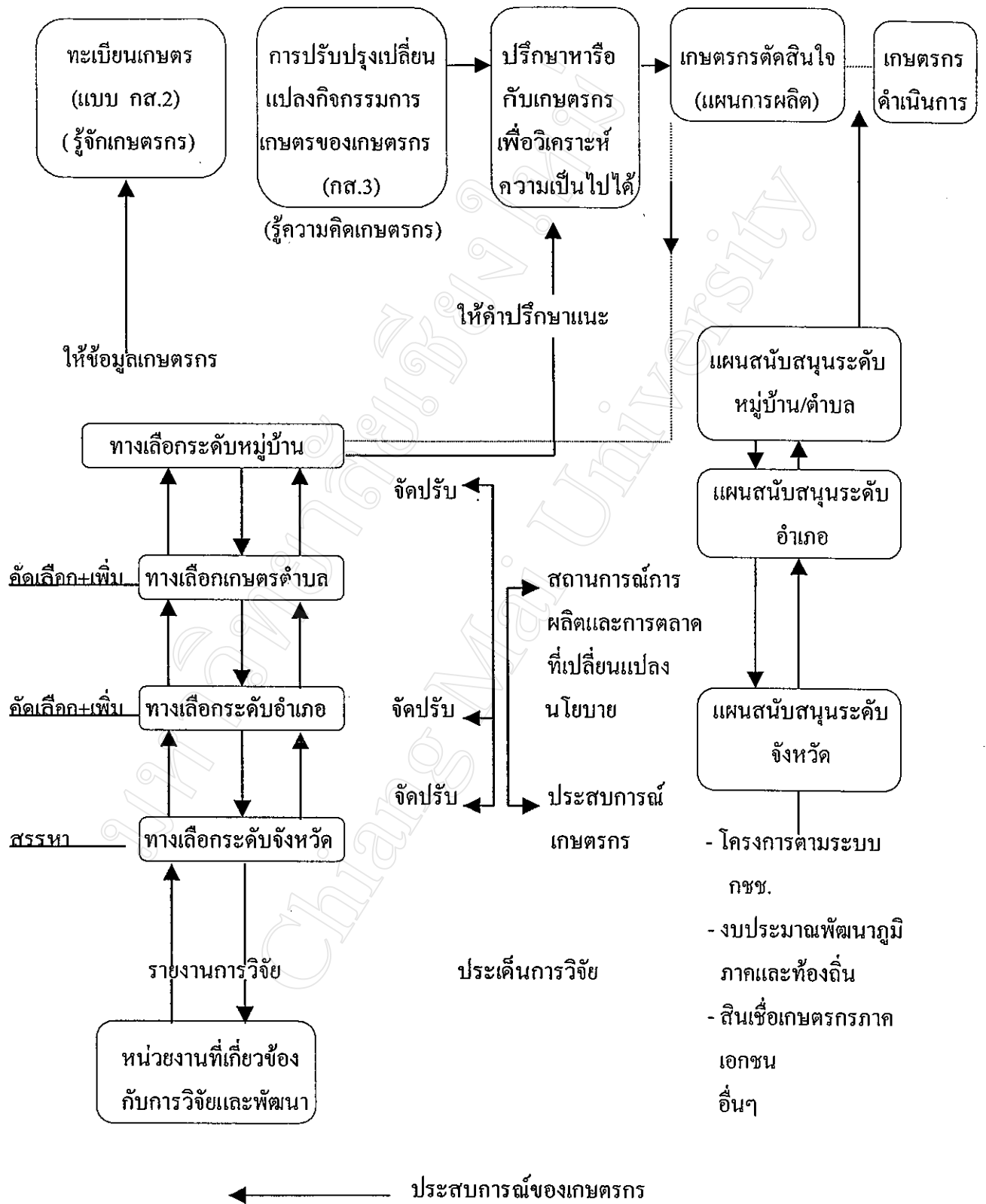
2) หน่วยงานต่างๆ ส่งข้อมูล (ตามหัวข้อ “ข้อมูลที่ใช้”) ให้เลขานุการคณะกรรมการฯ ระดับอำเภอและระดับ

จังหวัด

3) เลขานุการคณะกรรมการ ระดับอำเภอ ส่งข้อมูลแผนการผลิตและข้อมูลที่รวบรวมจากหน่วยงานต่างๆ ส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดทำแผนสนับสนุนระดับอำเภอและระดับจังหวัด

4) ประชุมคณะกรรมการระดับอำเภอ เพื่อจัดทำแผนสนับสนุนในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) ในการสนับสนุนในแต่ละระดับ ต้องดำเนินการในส่วนที่ตนเองเกี่ยวข้องและสามารถดำเนินการได้ (ดูแผนภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการทำงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร แหล่งที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พุทธชาติ (10 หน้า 55,84) ได้วิจัยพบว่า หัวหน้าเกษตรกรมีส่วนสำคัญในการชักจูงให้เกษตรกรสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร บทบาทของหัวหน้าเกษตรกรนั้น เหมือนกันกับบทบาทของเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรโดยตรง เกษตรกรมีความใกล้ชิดกับหัวหน้าเกษตรกรมาก หัวหน้าเกษตรกรมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของเกษตรกรเป็นอันดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอและเกษตรกรมีการยอมรับสิ่งปฏิบัติการใหม่ ๆ ได้รับการเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตร จากหัวหน้าเกษตรกรเท่า ๆ กับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ และมากกว่าในแต่ละเรื่อง เช่น การปลูกพืชหลังฤดู การเตรียมแปลงเพาะกล้า การใช้ปุ๋ย การใช้พันธุ์ข้าว นับว่าหัวหน้าเกษตรกรมีบทบาทสำคัญยิ่งในการทำให้การพัฒนาการเกษตรได้ผลดี เนื่องจากเป็นผู้ที่เกษตรกรยอมรับนับถือ และมีความสามารถปฏิบัติงานร่วมกับเกษตรกรอย่างใกล้ชิด เป็นการเพิ่มน้ำหนักในการจูงใจให้เกษตรกรยอมรับวิธีการ และนำไปปฏิบัติในไร่นา เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงขึ้น และยกฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น

สุรพล จันทราปัดย์ (2523: 250) ได้ให้ความเห็นว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะคติ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ

มาลัย หุวะนันท์ (2507: 31) ได้อธิบายความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมคือกรรมวิธีในอันที่จะเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทั้งในด้านความคิด การกระทำ ความสามารถ ความรู้ ความชำนาญ และท่าทีต่าง ๆ

ชัชรี นฤทุม (2526: 67) ให้ความหมายของการฝึกอบรม หมายถึงกระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องวิชาการ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ

น้อย สิริโชติ (2523: 6) ได้ให้ความเห็นว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม โดยจัดทำเป็นช่วง ๆ หรือระยะเวลาตามความเหมาะสมของแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจใช้เวลา 3 วัน 1 สัปดาห์ 2 สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น การจัดฝึกอบรมจะเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ ผู้ฝึกอบรมอาจเป็นหน่วยราชการหรือบริษัทห้างร้านก็ได้